

archeologická situace (Lečbych 2024). Zkoumaný prostor se nachází v severní polovině intravilánu na ulici Osvobození, na které proběhly stavební úpravy v délce cca 300 m. Tento prostor je lemován dvěma vodními toky, levobřežními přítoky řeky Trkmanky – na jihu protéká Panský potok, na severu potok Suchořádká zmla.

V prostoru komunikace byly prozkoumány dvě novověké sídlištní jámy. I přes absenci jakýchkoli movitých nálezů můžeme výraznou jámu kruhového půdorysu považovat za fragment novověké jámy či odpadní jámy. U menší nepravidelné jámy, která však byla porušená dřívějším výkopem kanalizace, je její interpretace nejistá.

Literatura

Lečbych, M. 2024: *Stavební úpravy komunikace ul. Osvobození*. Rkp. nálezové zprávy, č. j. M-TX-202400517. Uloženo: Archiv ÚAPP Brno. DOI: 10.60585/M-TX-202400517. Dostupné také z: <https://doi.org/10.60585/M-TX-202400517>.

Summary

In 2024, during the reconstruction of Osvobození Street in Kobylí (Břeclav District), two early modern settlement features were examined.

Marek Lečbych

Kojetín (okr. Přerov)

„Babiny“, parc. č. 2062/43.

Novověk 1. Cesta. Průzkum detektorem kovu. Uložení nálezu: Muzeum Komenského v Přerově, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.3372800N, 17.2709881E

V roce 2019 našel archeolog Muzea Komenského v Přerově, p. o., během preventivní detektorové prospekce při jihozápadním okraji katastrálního území města Kojetín ztrátovou stříbrnou minci raně novověkého stáří. Místo nálezu se nachází v prostoru známé polykulturní lokality v poloze „Babiny“, na parcele č. 2062/43. Jde o mírný svah klesající od vrcholu táhlé terénní vlny směrem jižním k levému břehu říčky Haná a jejímu levostrannému přítoku Měrovickému potoku. Nadmořská výška polohy je 198 m.

V případě mince se jedná o jednostranný fenik bez letopočtu Arnošta Bavorského (1500–1560), který byl od roku 1517 koadjutorem pasovského biskupa a po jeho smrti téhož roku administrátorem diecéze. Fenik byl ražen v letech 1518–1540 v Pasově. Na lici mince je patrné erbovní znamení pasovského biskupství – vlk kráčející vlevo, umístěný ve štítě, nad nímž je písmeno E, znamení je ohraničeno kosočtvercem, rub mince je hladký (Saurma-Jeltsch 1892, č. 1018, T. XV: 448; Kellner 1997,

128, č. 81). Drobná jednostranná ražba nepravidelného oválného střížku má rozměry 14 × 11,5 mm a hmotnost 0,34 g (obr. 25).

Ztrátová mince může souviset s provozem na zaniklé cestě (parc. č. 2062/24), jejíž trasa probíhala tratí „Babiny“ a v obilouku se stáčela směrem severovýchodním ke Kojetínu, jak je patrné na mapě I. vojenského mapování z 2. poloviny 18. století.

Literatura

Saurma-Jeltsch, H. von 1892: *Die Saurmische Münzsammlung deutscher, schweizerischer und polnischer Gepräge*. Berlin: Ausgabe Weyl.

Kellner, H.-J. 1997: *Die Münzgeschichte des Hochstifts Passau. Ein Katalog der Münzen und Medaillen*. Süddeutsche Münzkataloge, Band 6. Stuttgart: Verlag der Münzen- und Medaillenhandlung.

Summary

In 2019, a small silver coin – a Pfennig of Ernest of Bavaria (1500–1560), administrator of Passau – was found during a metal detector survey in the ‘Babiny’ field (Kojetín cadastral area, Přerov District). The find can be dated to the first half of the 16th century (Fig. 25).

Zdeněk Schenk

Komňa (okr. Uherské Hradiště)

Hrádek; zřícenina hradu Zuvačov/Komňa, parc. č. 2861/2.

Vrcholný středověk – novověk. Hrad. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 48.9879150N, 17.7891186E

V roce 2020 byl paní J. Poláškovou předán k dokumentaci kostěný předmět středověkého stáří, který byl nalezen při povrchovém sběru v areálu zříceniny hradu Zuvačov (v některých pramenech jako hrad Komňa) při jihozápadním okraji katastrálního území obce Komňa.

Místo nálezu se nachází ve svažitém terénu hradního jádra situovaného na vyvýšeném konci krátké ostrožny Hrádek, jednoho z bělokarpatských hřebenu na levobřežní straně říčky Koménka, která je levostranným přítokem Olšavy. Nadmořská výška nálezové polohy činí 455–501 m.

V případě tohoto kostěného předmětu se jedná o astragal, který byl zhotoven z proximálního prstního článku (*phalanx proximalis*) dospělého jedince tura domácího. Na dorzální straně je článek opatřen dvěma okrouhlými otvory, jedním na straně laterální (obr. 26). Celková délka činí 58 mm, maximální šířka 29 mm, hmotnost 33 g. Popisovaný exemplář z areálu hradu Zuvačov lze zařadit mezi astragaly, jejichž otvory byly záměrně vyplněné olovem.

Původní funkce astragalů – hracích kůstek – bývá spojována s divinačními praktikami. Ve středověku tyto drobné předměty patrně sloužily jako dětské hračky. K tomuto účelu byly kůstky různě upravovány vyleštěním, vyznačením hodnoty v podobě bodů, vyvrtáním otvorů, v některých případech jejich vylitím olovem. Soubor kostěných předmětů, jehož část byla interpretována jako astragaly, pochází například z výzkumu na náměstí Republiky v Praze, kde byly tyto artefakty datovány do 2. poloviny 13. století (Čechura, Vyšehrad 2008, 728, 736–738, obr. 13, tab. 1).

Nestratifikovaný exemplář astragalu z hradu Zuvačova, jehož otvory jsou vyplněné olovem, lze rámcově datovat do doby existence tohoto šlechtického sídla, tedy od 2. poloviny 13. století do doby předpokládaného zániku v 1. polovině 15. století (Kohoutek 1989, 74; 1995, 43; Janiš et al. 2018, 286–290).

Obr. 25. Kojetín. Stříbrný fenik pasovského administrátora Arnošta Bavorského (1500–1560). Foto Z. Schenk.

Fig. 25. Kojetín. Silver Pfennig of the Passau administrator Ernest of Bavaria (1500–1560). Photo by Z. Schenk.

Astragaly s provrtanými otvory vyplněnými olovem, spojené s dětskými hrami, známe například z polského města Kolobřeh, kde byly datovány do 3. čtvrtiny 13. století a 1. poloviny 14. století (Rębkowski, Romanowicz 2012, 355). Tento způsob úpravy hracích kůstek v období středověku a raného novověku je například znám také z maďarského prostředí (Petényi 1994).

Literatura

Čechura, J., Vyšehrad, M. 2008: Kostěné předměty určené ke hram. Z nálezů na náměstí Republiky v Praze. *Archeologie ve středních Čechách* 12, 723–743.

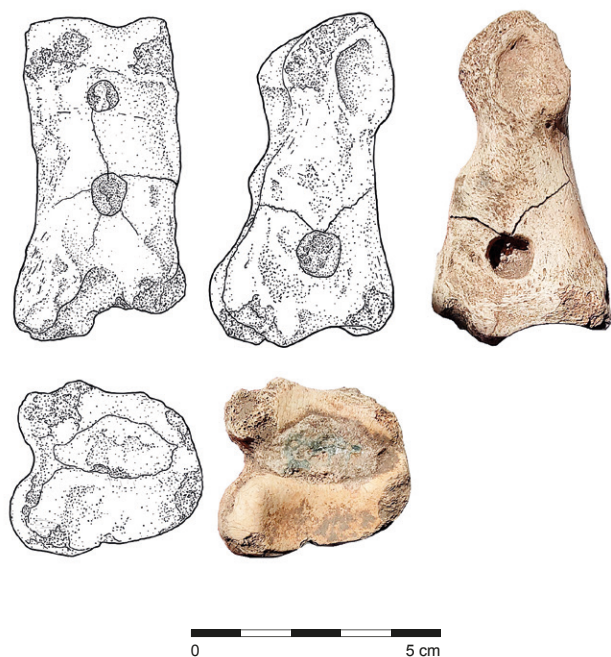
Janiš, D., Vrla, R., Štětina, J., Langová, J., Holík, J., Vácha, Z., Schenk, Z. 2018: *Hrady Zlínského kraje*. Lukov: Spolek přátel hradu Lukova.

Kohoutek, J. 1989: Zaniklý středověký hrad na katastru obce Komňa (o. Bojkovice, okr. Uherské Hradiště). *Přehled výzkumů* 1986, 74.

Kohoutek, J. 1995: *Hrady jihovýchodní Moravy*. Zlín: Archa.

Petényi, S. 1994: *Games and toys in medieval and early modern Hungary*. Medium Aevum Quotidianum, Sonderband III (Studia archaeologica mediae recentisque aevorum Universitatis Scientiarum de Rolando Eötvös nominatae, volume I). Krems: Medium Aevum Quotidianum.

Rębkowski, M., Romanowicz, P. 2012: Childhood in medieval Kolobrzeg. Reflections on the archaeological evidence. In: M. Gläser (Hrsg.): *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum VIII: Kindheit und Jugend, Ausbildung und Freizeit*. Lübeck: Schmidt-Römhild, 349–362.

Obr. 26. Komňa. Astragal z prstního článku dospělého jedince tura domácího (*Bos taurus*) s provrtanými otvory vyplněnými olovem. Foto Z. Schenk, kresba P. Holcová.

Fig. 26. Komňa. Astragal made from the first phalanx of adult domestic cattle (*Bos taurus*) with drilled holes filled with lead. Photo by Z. Schenk, drawing by P. Holcová.

Summary

A solitary astragal, made from the first phalanx of adult domestic cattle (*Bos taurus*) with drilled holes filled with lead (Fig. 26), was discovered during a surface survey at Zuvačov Castle on the left bank of the Koménka Stream (Komňa cadastral area,

Uherské Hradiště District). The artefact can be dated between the second half of the 13th century and the first half of the 15th century, corresponding to the period of the castle's existence.

Zdeněk Schenk

Koryčany (okr. Kroměříž)

Hrad Cimburek, parc. č. 2153.

Středověk, novověk. Hrad. Sonda. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum Kroměřížska, p. o., inv. č. AZ 1 – AZ 357.

Lokalizace: WGS-84: 49.103699N, 17.216333E

V letech 2023 a 2024 provádělo Muzeum Kroměřížska, p. o., archeologické dohledy na hradě Cimburek u Koryčan (obr. 27; Daňhelová 2023). Dohledy souvisely se statickým zajištěním stavebních konstrukcí, kterým se už 30 let věnuje spolek Polypeje. V roce 2023 se práce soustředily kolem polygonální bašty u severozápadní hradební zdi. Při vnitřním líci stěny byla realizována nejprve sonda (1,6 × 1 m, s hloubkou cca 50 cm), v níž se podařilo zachytit dvě vrstvy. Následně byla odkryta celá část líce zdi od polygonální bašty až po severní věž. Výkop byl nepravidelného půdorysu v délce 5,2–6,8 m se šířkou 2,2 m (u věže) a 2,36 m (u polygonální bašty). V profilu P1 (obr. 28) bylo celkem zachyceno osm vrstev, ve kterých se nacházelo relativně velké množství archeologického materiálu, především fragmenty stolní, kuchyňské i kamnářské keramiky a osteologický materiál. Prostřednictvím detektorové prospekce se podařilo zachránit soubor kovových předmětů. Vedle menšího množství stavebních kování, mezi nimiž dominovaly různé typy hřebů, se jednalo o dva železné hroty šípů rombového průřezu s mírně kónickou tulejí, které sloužily jako střelivo zejména při střelbě z kuše, a také jednu kompletní koňskou podkovu. V souboru je zastoupen rovněž numismatický materiál reprezentovaný třemi ztrátovými mincemi.

Větší část nálezů pochází z vrstev 1105 a 1106. V profilu byla zachycena i část konstrukce novodobé repliky hrnčířské pece, která byla postavena a následně zanikla za fungování spolku. V terénní vyrovnávce (vrstva 1105) se podařilo objevit drobnou stříbrnou minci – jednostranný 2 feník salcburského administrátora Arnošta Bavorského (1540–1554), vyražený v roce 1551 (obr. 29: 1). Lze předpokládat, že po tomto datu (tedy v průběhu 2. poloviny 16. stol.) došlo ve zkoumaném prostoru k navyšování souvrství terénních vyrovnávek při vnitřním líci hradební zdi. Ve vrstvě 1106 (nejstarší dokumentovaná úroveň výzkumu) byly zachráněny dvě ztrátové stříbrné mince z doby panování Ferdinanda I. (1526–1564). V prvním případě se jedná o jednostranný bílý peníz se lvem bez letopočtu (obr. 29: 2). Druhá mince je jednostranný 1 feník s letopočtem 1531 z rakouského města Linec (obr. 29: 3). Tyto mince lze spojit s počátečním horizontem, kdy byl k líci zdi ukládán nepotřebný materiál. Ve stejné vrstvě byla objevena i takřka celá keramická hrncovitá nádoba s uchem, kterou můžeme datovat do 1. poloviny 15. století (srov. Coufalík 1975). Na severní zdi se podařilo objevit a zachytit drenážní otvor, tzv. kavernu.

V roce 2024 souvisely dohledy se zajištěním zdiva bergfritu. Při čištění koruny bergfritu od náletové vegetace a jejím statickým zajištěním byl odkryt ochoz s pochozí ušlapanou vrstvou vedoucí po obvodu současné koruny bergfritu (obr. 30). Z vnější strany byl ochoz zajištěn částečně dochovanou kamennou zdí. Po odstranění ušlapané vrstvy zeminy se v odkrytém prostoru rýsovalo kamenné dláždění. Při čištění prostoru koruny bergfritu byly získány fragmenty stolní, kuchyňské i kamnářské keramiky společně s jedním zlomkem kádľubu na výrobu kamenného kachle.